

Grønlændernes gamle sjæl

Afsnit af en artikel af W. Thalbitzer

Det grønlandske Selskabs Årsskrift 1942

Skal vi tro Grønland har en sjæl? De indfødte tillægger det ialtfald selv både en krop og en sjæl. For dem er jorden levende og befolket med ånder.

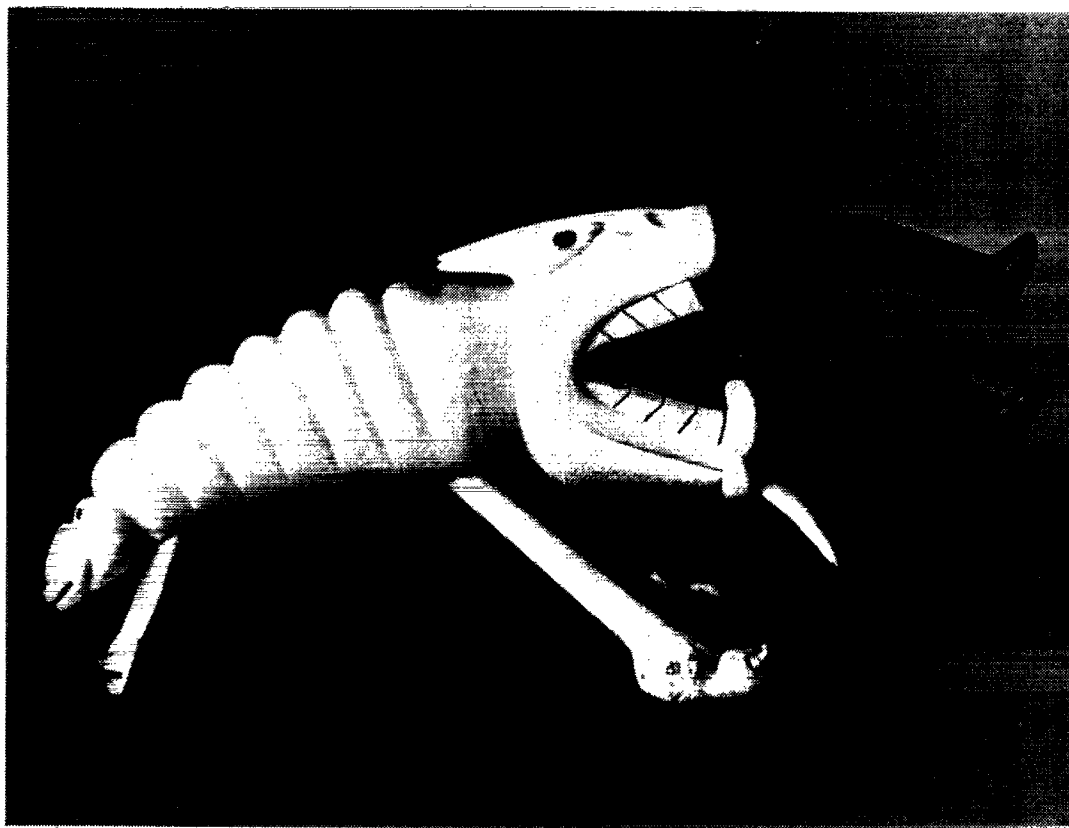
*Inuit*folket er dog i egentligste forstand landets sjæl. Kalâtdlit nunât = Grønland.

Men lad os høre først hvad de siger om kroppen *nunap timâ* (landets krop): dette samme ord (*timâ*) betyder ikke blot fastlandet og indlandet, men bruges netop også om menneskets eller dyrets krop, om vort legeme. Og svarende dertil har utallige bjerge og klipper derovre navne efter legemsdelene. Der ligger *Niaqornaq* (hodet, fjældknolden, som ganske ligner et hode); hist ligger *Kînalik-fjældet* (han med *Ansigtet*). Et andet sted ser vi redekammen på bjergtoppen; så kommer vi til andre, der forestiller *næsen*, *munden*, *mundvigen*, *halsen*, *kæberne*, *ryggen*, *rumpen*, *yveret* osv. i det uendelige, atter og atter legemsdele; ikke at forglemme *nyren*, *hjertet*, hjertefjældet *Umanak*. Disse stednavne er ret hyppige. Eskimoernes øjne har genkendt hele kroppen i kystens former. Selve østkysten kaldes under et for landets *tunua*, dets ryg eller bagside – man

må jo huske at de indvandrende forfædre, som gav stederne navne for 1000 år siden, kom fra forsiden, fra fronten mod vest. Kroppens ryg vender østerud. *Nunap tunua* = Østgrønland.

Men hvordan har landet en sjæl? – Alle arktiske folkeslag, i Sibirien som i Amerika, har modtaget levende indtryk af naturen. Den store moder jord er ikke død, men *besjælet* som vor egen krop. Alle jægerfolk ved at der bor usynlige åndefolk i bjergene eller under jorden; – og hvert folkeslag taler (som vi selv) om sine slags kæmper, dværge, trolde, nisser og elverfolk, underjordiske osv. Grønlænderne kendte til et *ildfolk* i fjæren mellem havranden og klipperne; og til et indlandsfolk, *Timersît*, kæmperne på indlandsisen. Deres gamle jord- og havguddom, *Toornaarsuk*, havde vel sit navn efter de ånder, han ragede op over: et troldsk indlandsfolk *Tornit*, fra hvem åndemanagerne, *angâkut*, ofte hentede deres hjælpeånder.

Og disse jægerfolk så ingen stor forskel på mennesker og dyr. De følte sig måske selv som et jaget vildt, der delte samme skæbne i naturens rige som bjør-

Skulptur af Steffen Rasmussen, Kangaamiut. Fot.: Ole Jørgensen.

nenie, sælerne, rensdyrene, – eller som rovfuglene. Vi mennesker og dyrene har alle beslægtede sjæle, siges der – det er jægerens form for animisme, for den animistiske tro på ånden i naturen, eller rettere sagt, ånderne.

I gamle dage kunne mennesker forvandle sig til dyr eller dyr til mennesker,

ifølge shamanistisk tro. Det var blot en viljessag. Mennesket beholdt sin sjæl og sit navn, men viste sig som en bjørn, som ulv eller ravn – derom handler ofte de gamle myter. Dyr og mennesker kunne tale med hinanden og de var ikke hinanden fjendtlige.